

สรุปรายงาน

เวทีเสวนา เรื่อง “ตลาดคาร์บอนกับบทบาทภาคเกษตรไทย”

ดำเนินการโดย

สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) องค์การบริหารจัดการ
ก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) และเคทการเกษตร

วันพุธที่ 26 ตุลาคม 2565 เวลา 13.00-16.00 น.

ณ ห้องประชุมทิวลิป โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

รูปแบบการประชุม ออนไลน์ และ ออนไซต์

ข้อประเด็นสู่เวทีการเสวนา

วิกฤตการณ์โลกร้อนที่แผ่ขยายและได้สร้างผลกระทบต่อไปทั่วทุกมุมโลกอยู่ในขณะนี้ นับได้ว่าเป็นสถานการณ์อันเลวร้ายทางธรรมชาติที่มนุษย์ต้องเผชิญโดยยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ ทั้งนี้ภาวะโลกร้อนเป็นผลจากการสะสมก๊าซเรือนกระจก (green-house gases) เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน ไนตรัสออกไซด์ เป็นต้น สู่ชั้นบรรยากาศโลกมากเกินไปจนความสมดุลจนส่งผลต่ออุณหภูมิพื้นผิวโลกที่เพิ่มสูงขึ้น และหากโลกไม่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงได้ จะทำให้มีโอกาสมากที่สังคมมนุษย์จะเผชิญกับความเสียหายจากเหตุการณ์สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงแบบสุดขั้วและนำมาซึ่งหายนะภัยที่ไม่สามารถย้อนกลับคืนได้เหมือนเดิม อันเป็นสถานการณ์อันเลวร้ายที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตามมา

ในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการประชุมและจัดทำข้อตกลงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) เพื่อหาแนวทางยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์ โดยมีการประชุมประจำปีต่อเนื่องทุกปี ที่เรียกว่าการประชุมภาคี (Conference of Parties; COPs) สำหรับการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (COP26) ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมานี้ ได้กระชับเจตนารมณ์ร่วมกันสู่เป้าหมายสำคัญ คือ มุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (carbon neutrality) ได้แก่ (1) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (net zero emission) ภายในกลางศตวรรษนี้และรักษาระดับอุณหภูมิไว้ที่ 1.5 องศาเซลเซียส (2) การขับเคลื่อนแผนการปรับตัวแห่งชาติเพื่อรองรับจากอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันจะยิ่งจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และ (3) การจัดให้มีกลไกการสนับสนุนทางการเงิน เทคโนโลยีและความรู้ต่างๆ ในช่วงของการเปลี่ยนผ่าน ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิก UNFCCC ได้แสดงเจตนารมณ์ให้ความสำคัญสูงสุดต่อการจัดการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พร้อมมุ่งสู่การเป็นกลางทางคาร์บอน (carbon neutrality) โดยมีทิศทางเชิงนโยบายสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG การเพิ่มสัดส่วนของพื้นที่สีเขียว การปรับระบบการทำเกษตรและการสนับสนุนการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การผลักดันให้

เกิดการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว และการใช้พลังงานสะอาดทดแทนพลังงานจากฟอสซิล เป็นต้น

การมุ่งสู่เป้าหมายการเป็นกลางทางคาร์บอน ภาคเกษตรนั้นว่ามีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนร่วมกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ ให้ก้าวไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้เพราะภาคเกษตรมีองค์ประกอบสัดส่วนของพื้นที่กว้างใหญ่มากกว่า 50% ของประเทศ อีกทั้งเป็นภาคที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงเป็นลำดับสองรองจากภาคพลังงาน ซึ่งการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของภาคเกษตรเกิดขึ้นทั้งจากกระบวนการทางธรรมชาติและจากกิจกรรมทางการเกษตร โดยเฉพาะในขั้นตอนของการผลิตพืชและการผลิตสัตว์ เช่น การปลดปล่อยก๊าซมีเทนและไนตรัสออกไซด์จากนาข้าว หรือการเลี้ยงปศุสัตว์ รวมถึงกิจกรรมการเผาเศษซากพืชและการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศเพิ่มมากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งภาคการเกษตรมีส่วนที่เป็นระบบนิเวศที่สำคัญในการกักเก็บคาร์บอนเช่นกัน โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้น สวนผลไม้ยืนต้น วนเกษตร พื้นที่ป่าชุมชน พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์ การเกษตรผสมผสาน การเกษตรเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนพื้นที่สวนป่า เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนของการดูดซับก๊าซคาร์บอนจากกระบวนการสังเคราะห์แสงเพื่อการเจริญเติบโตของพืช อันเป็นระบบนิเวศที่เกื้อหนุนต่อการกักเก็บคาร์บอนและก๊าซเรือนกระจก การจะสร้างสมดุลในการดูดซับและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นสุทธิ (net zero emission) มีความจำเป็นต้องมีมาตรการเชิงนโยบาย เพื่อเป็นกรอบของเครื่องมือและกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการจัดการไปสู่ผลลัพธ์ตามเป้าหมายของประเทศ

ตลาดคาร์บอนหรือตลาดคาร์บอนเครดิต เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีการกล่าวถึงกันมากในขณะนี้ เพราะเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้กลไกตลาดในการนำสินค้าที่เรียกว่า “คาร์บอนเครดิต” มาแลกเปลี่ยนซื้อขายสิทธิที่เกิดจากการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่สิ่งแวดล้อม ทำให้สะท้อนถึงต้นทุนที่ผู้ก่อมลภาวะต้องจ่าย ขณะเดียวกันก็จะสะท้อนมูลค่าและผลตอบแทนให้กับผู้ลดมลภาวะ ก๊าซเรือนกระจกที่ควรได้รับ ซึ่งกลไกตลาดจะเป็นกลไกให้ภาคีทั้งผู้ก่อภาวะก๊าซเรือนกระจกและผู้ไม่ก่อภาวะก๊าซเรือนกระจกได้มีโอกาสในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสิทธิ์และจะทำให้ก๊าซเรือนกระจกสุทธิลดลงเป็นศูนย์ได้ ในปัจจุบันการซื้อขายคาร์บอนเครดิตของไทย ได้มีรูปแบบของตลาดซื้อขายแบบสมัครใจ การที่รัฐบาลมีนโยบายในการขับเคลื่อนสู่การปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ตามเป้าหมายที่ได้นำเสนอไว้ใน COP26 นั้น มีความท้าทายที่จะต้องเร่งขับเคลื่อนเชิงนโยบาย ให้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้มีจุดหมายร่วมกันสำหรับผลักดันให้เกิดการพัฒนาตลาดคาร์บอนเครดิตและกลไกตลาดให้มีประสิทธิภาพ และเอื้อให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์

สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) และเคหการเกษตร จึงได้ร่วมจัดเวทีเสวนาเรื่อง “ตลาดคาร์บอนกับบทบาทภาคเกษตรไทย” เพื่อเป็นเวทีสำหรับภาคีภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ตลอดจนประชาชนผู้สนใจ ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน และร่วมหาแนวทางในการพัฒนาตลาดคาร์บอนเครดิตให้เป็นตลาดที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับสู่กลไกการใช้ประโยชน์ในวงกว้างกับภาคีภาคส่วนต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมและทุกภาคส่วนสังคมได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์ภาวะโลกร้อนและทิศทางแนวนโยบายในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก รูปแบบเครื่องมือเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน บทบาทของตลาดคาร์บอนในการจัดการสินค้าคาร์บอนของภาคเกษตร
2. เพื่อให้ผู้เข้าประชุมได้แลกเปลี่ยนข้อความเห็นถึงบทบาทและความท้าทายของภาคเกษตรในการเป็นกลไกขับเคลื่อนตลาดคาร์บอน ตลอดจนกิจกรรมของภาคีของภาคส่วนต่างๆ ที่จะเอื้อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์
3. เพื่อพัฒนาความร่วมมือในด้านการวิจัย รวมถึงการขับเคลื่อนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคต

ลักษณะการจัดเวทีเสวนา

เป็นการจัดเวทีเสวนาแบบออนไลน์ และ ออนไลน์ (ผ่านโปรแกรม ZOOM, Facebook Live, YouTube Live ของเคหการเกษตร) โดยมีวิทยากร 3 ท่าน ได้แก่ 1) คุณรองเพชร บุญช่วยดี รองผู้อำนวยการองค์การการบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) 2) รศ.ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร นักวิชาการเกียรติคุณ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และ 3) รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) โดยมี รศ.ดร.อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ประจำคณะพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนศาสตร์ (NIDA) เป็นผู้ดำเนินรายการ ทั้งนี้ รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ ผู้อำนวยการสถาบันคลังสมองของชาติ ได้ให้เกียรติกล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมเสวนาและเปิดเวทีดังกล่าว

สรุปเนื้อหาและความคิดเห็นจากเวทีเสวนา

การเสวนาในหัวข้อ “ตลาดคาร์บอนกับบทบาทภาคเกษตรไทย” วิทยากรได้นำเสนอข้อมูลและข้อวิเคราะห์ให้กับผู้เข้าร่วมเสวนาโดยมีเนื้อหาสรุปและข้อความเห็นจากวิทยากรและผู้ร่วมเวทีเสวนา ดังนี้

คุณรองเพชร บุญช่วยดี ได้นำเสนอในประเด็น (1) สถานการณ์ด้าน Climate Change ในระดับโลก (2) เป้าหมายด้าน Climate Change ในระดับโลก และระดับประเทศ (3) โอกาส และความท้าทายของภาคการเกษตรไทย จากผลการประชุม COP26 และ (4) การบริหารจัดการการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG Emission) ในระดับ Supply Chain โดยได้ชี้ว่า สถานการณ์ด้าน Climate Change ในระดับโลกได้มีความแปรปรวนมากขึ้นรวมถึงค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิโลกได้ปรับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ความตกลงปารีส (Paris Agreement) ได้กำหนดให้มีการควบคุมอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้เพิ่มขึ้นไม่เกิน 2 องศาเซลเซียส และมุ่งมั่นที่จะควบคุมอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้เพิ่มขึ้นไม่เกิน 1.5 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม ทั้งนี้ได้มีมติหมายให้ประเทศต่างๆ เข้าสู่ Net Zero Emission โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมถึงการเป็นกลางทางคาร์บอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกในระยะยาว ส่งผลให้แต่ละประเทศทั่วโลกได้ตื่นตัวเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ตามนโยบาย Net Zero Emission ให้ได้ สำหรับประเทศไทยตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามนโยบาย Net Zero Emission ได้หรือไม่? นั้น “ภาคเกษตรกรรมนับได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่ง” นอกเหนือจากภาคพลังงาน โดยเฉพาะเรื่องการปลดปล่อยก๊าซมีเทน

อย่างไรก็ตาม เส้นทางสู่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการเกษตรนั้น องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) ได้จัดทำทิศทางสู่ Climate – Smart Agriculture โดยให้การสนับสนุนในประเด็น 1) ลดการปลดปล่อยก๊าซมีเทนหรือก๊าซเรือนกระจกเท่าที่จะเป็นไปได้ 2) ส่งเสริมให้ภาคการเกษตรมีความยั่งยืนทั้งด้าน “ผลผลิตและรายได้” และ 3) มุ่งวิจัยด้านการพัฒนาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมและทนทานต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น โดยจะต้องผลักดันให้เกิด “Precision Farmer” เพื่อเป็นเครื่องมือกำหนดปริมาณ

ผลผลิตต่อพื้นที่และราคาได้อย่างเหมาะสม ดังจะเห็นว่า“ภาคการเกษตร” เป็น “ต้นน้ำการผลิตชีววัสดุ (Bio Resources)” ที่สำคัญ โดยเฉพาะเมื่อบริษัทต่างๆ ทั่วโลกมีเป้าหมายที่จะบรรลุเป้าหมาย Net Zero Emission ในปี 2050 ทั้งนี้ ถือเป็นโอกาสของประเทศไทยที่เราจะกลายเป็นศูนย์กลาง การผลิตชีววัสดุรายใหญ่ป้อนให้กับภาคอุตสาหกรรมโลกได้ โดยเฉพาะตลาดเชื้อเพลิงชีวภาพที่ยั่งยืน “Sustainable biofuel” ที่จะมีมูลค่าและเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญในอนาคต

รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช ได้ให้ข้อมูลการวิเคราะห์สถานการณ์ความเชื่อมโยงระหว่างภาคการเกษตรและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของไทย พบว่า “ประเทศไทยมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินภาคการเกษตรคิดเป็นสัดส่วนกว่า 46.54% ของพื้นที่ทั้งหมด” โดย “ข้าว” เป็นพืชที่มีการใช้พื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ด้านการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกของไทย พบว่า ภาคการเกษตรมีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกคิดเป็น 14.72% ของประเทศ ซึ่งหากจำแนกตามชนิดพืชปลูกจะพบว่า “การปลูกข้าวปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดคิดเป็น 51.07% ของการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดในภาคเกษตรของไทย” รองลงมาคือ กระบวนการหมักในลำไส้ของสัตว์ที่ปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก 16.25% และอันดับ 3 คือ การปล่อยก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ทางตรงจากดิน

คำถามคือ “เราจะมีแนวทางหรือมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตรไทยได้อย่างไร?” ซึ่งหากจะให้ความสำคัญเห็นว่ามี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) การปรับปรุงอาหารสัตว์ 2) การส่งเสริมการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ 3) การจัดการน้ำในนาข้าวแบบเปียกสลับแห้ง 4) การใส่ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมตามค่าวิเคราะห์ดิน และ 5) การลดหรือห้ามการเผาเศษวัสดุอินทรีย์ทางการเกษตร ทั้งหมดนี้งานวิจัยพบว่า “การปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้งสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้มากที่สุด” อีกทั้งหากประเมินเป็นตัวเลข “มูลค่า” ทั้งในมิติของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม “การปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้งสามารถให้ผลประโยชน์สุทธิทางตรงและผลประโยชน์สุทธิตั้งรวมได้สูงถึง 11,128 บาท/ไร่” ทั้งนี้ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการที่ประเทศไทยจะบรรลุถึง Net Zero Emission ได้ ควรจะต้องมีมาตรการประกอบด้วย 1) ต้องสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาแนวทางปฏิบัติให้เท่าทันกับสภาพภูมิอากาศและพัฒนาเทคโนโลยีให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ 2) สร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบของปัญหา Climate Change และ 3) ส่งเสริมการรวมแปลงใหญ่และกระตุ้นให้เกิดการเช่าบริการเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถบริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเหล่านี้คือ โมเดลที่ได้หวั่นนำมาใช้

นอกจากนี้ ในปัจจุบันผู้บริโภครุ่นใหม่หันมาใส่ใจ “เรื่องความยั่งยืน” มากขึ้น หากไทยเรียนรู้และปรับการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับเป้าหมายการลดคาร์บอนให้เป็นศูนย์ได้ เชื่อว่าในอนาคตสินค้าไทยจะเป็นที่ต้องการของตลาดยุคใหม่และจะมีศักยภาพแข่งขันในตลาดนี้ได้ไม่ยากแน่นอน

สำหรับวิทยากรท่านสุดท้าย รศ.ดร.นิพนธ์ พัวพงศกร ได้นำเสนอในประเด็น “ทำไมเราจะต้องมีตลาดคาร์บอนและตลาดคาร์บอนมีความสำคัญอย่างไร? แล้วไทยจะมีกฎกติกาอย่างไรบ้างที่จะทำให้ตลาดคาร์บอนในประเทศไทยเกิดขึ้นจริงได้” ทั้งนี้ได้ชี้ว่า เมื่อพูดถึง “ตลาดคาร์บอน” คนส่วนใหญ่มักมองแต่ในมิติของ “เกษตรกรหรือผู้ขาย” แต่ลืมมองในมุมของ “ผู้ซื้อ” ที่อยู่นอกภาคเกษตร ซึ่งเราจะมองเฉพาะมุมของคนภาคเกษตรอย่างเดียวไม่ได้ ทั้งนี้เพราะภาคเศรษฐกิจอื่นๆ นอกภาคเกษตร โดยเฉพาะภาคพลังงานได้เป็นผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกในสัดส่วนที่สูง ขณะนี้ ในหลายประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือ Emission Trading Scheme (ETS) ซึ่งเป็นกลไกทางการตลาดรูปแบบหนึ่ง โดยมีการกำหนดระดับเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเมื่อเทียบกับปีฐาน (หรือที่เรียกว่า Cap Setting) ให้กับอุตสาหกรรมที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง หลังจากนั้น รัฐบาลจะ “จัดสรรสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือที่เรียกว่า Allowance Allocation” ให้กับโรงงาน/องค์กรต่างๆ ที่อยู่ในระบบ เพื่อจำกัดเพดานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของแต่ละโรงงาน/องค์กร โดยแต่ละโรงงาน/องค์กร จะไม่สามารถปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้เกินกว่าระดับ Cap ที่กำหนดไว้ในแต่ละปี และรวมถึงต้องรายงานผลการตรวจวัดปริมาณการปล่อย

ก๊าซเรือนกระจกของโรงงาน/องค์กร ที่ผ่านการทวนสอบ (หรือที่เรียกว่า Verification) ให้กับรัฐบาลทุกปี นอกจากนี้มีบางประเทศได้ใช้เครื่องมือการจัดเก็บภาษีคาร์บอนกับสินค้าอุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อ GDP หากมีการปล่อยในปริมาณสูงก็มีโอกาสที่ถูกเก็บภาษีคาร์บอนสูงขึ้นตามมา ซึ่งภาษีคาร์บอนที่ประเทศต่างๆ จัดเก็บวัดจาก “ราคาคาร์บอน”

สำหรับประเทศไทย ความต้องการเร่งด่วนในการสร้างตลาดคาร์บอนภาคบังคับล้วนเกิดจากหลายปัจจัยเป็นแรงขับ เช่น การประกาศเจตนารมณ์ของนายกรัฐมนตรี ในการประชุม COP26 ที่ประเทศไทยจะบรรลุ Carbon neutrality ในปี 2050 และบรรลุ Net Zero Emission ในปี 2065 ซึ่งมาตรการที่ไทยมีขณะนี้ยังไม่สามารถพาประเทศให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้ได้ ประกอบกับ การที่ EU จะใช้มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป (CBAM) นั้น หากไทยไม่ตื่นตัวและปรับตัวในเรื่องนี้อาจส่งผลให้สินค้าไทยไม่สามารถส่งออกไปประเทศเหล่านี้ได้โดยปริยาย เป็นต้น

สำหรับประเด็นการตั้ง “ราคาคาร์บอน” รศ.ดร.นิพนธ์ กล่าวว่า เนื่องจากก๊าซเรือนกระจกถือเป็น “สินค้าสาธารณะเลวระดับโลก” ที่ไม่มีประเทศใดต้องการ ล้วนเกิดจากการปลดปล่อยทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ แต่เมื่อก๊าซเรือนกระจกไม่มีค่า ไม่มีราคา ก็ไม่มีใครยอมแบกรับภาระในการกำจัด นี่จึงจำเป็นต้องมีการแทรกแซงระดับโลก เพื่อตั้งราคาคาร์บอนขึ้น เพราะ “ราคาคาร์บอนจะมีบทบาทสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรใหม่ สร้างแรงจูงใจให้ประเทศต่างๆ อยากรผลิตสินค้าและบริการที่มีคาร์บอนต่ำ รวมถึงลดการผลิตสินค้าและบริการที่สร้างก๊าซเรือนกระจกที่มีปริมาณสูง”

สรุปข้อความเห็นจากเวทีเสวนา

การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้บรรลุเจตนารมณ์ตามเป้าหมายของโลกนั้นมีความจำเป็น โดยเฉพาะการปรับตัวเพื่อมุ่งสู่การเป็นกลางทางคาร์บอน และรวมถึงสร้างสมดุลในการดูดซับและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นสุทธิ หรือ Net Zero Emission ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีเจตนารมณ์สู่เป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกในปี 2573 (ประมาณ 20 - 25%) สำหรับ ภาคการเกษตรของไทยนั้นว่าเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอนธรรมชาติ (Carbon Sink) ที่สำคัญ เพราะมีการดูดซับมากกว่าที่ปลดปล่อยออกมา การมีตลาดคาร์บอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเอื้อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการ ทั้งทางด้านผู้ซื้อและผู้ขายให้ได้มาแลกเปลี่ยนสินค้าคาร์บอน เป็นแหล่งที่เอื้อให้กลไกราคาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมๆ กับการลดต้นทุนทางธุรกรรมในการซื้อขายคาร์บอน ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ทั้งเกษตรกร ภาคธุรกิจ และผู้บริโภค ได้ปรับตัวในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกและลงทุนในเทคโนโลยีสีเขียว แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีโครงการนำร่องให้เกิดการซื้อขายคาร์บอนเครดิตแบบสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย เช่น T-VER หรือ Thailand Voluntary Emission Reduction Program แต่ก็ยังมีขอบเขตการดำเนินการได้จำกัด ยังไม่มีกติกาด้านสถาบันเพื่อให้เกิดตลาดคาร์บอนที่ทำงานได้ด้วยกลไกราคา (Market Institution Building) โดยแท้จริง ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าควรจะมีมาตรการในการลดช่องว่างในสถานะที่เป็นอยู่ดังนี้

1. ควรเร่งสร้างกติกาด้านสถาบันเพื่อให้เกิดตลาดคาร์บอนที่ทำงานได้ด้วยกลไกราคา และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการจัดโครงสร้างและการดำเนินงานของตลาด หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ของการจัดตั้งตลาดคาร์บอนเครดิต โดยพิจารณาถึงรูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนประเด็นเกี่ยวกับโอกาสและความท้าทาย เพื่อนำไปสู่การสร้างระบบตลาดและกลไกรับรองคาร์บอนเครดิตตามมาตรฐานสากล

2. ควรจัดทำข้อมูลประมาณการปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ภาคเกษตรและเกษตรกรสามารถผลิตได้ ทั้งจากด้าน Carbon sink ที่ดูดซับคาร์บอนจากธรรมชาติมากกว่าการปลดปล่อย และ Carbon offset เพื่อชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเศรษฐกิจนั้น โดยลดการปล่อยคาร์บอนในภาคเศรษฐกิจอื่น
3. ควรมีมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคการเกษตร เพื่อให้มีพื้นที่การกักเก็บคาร์บอนที่เป็นธรรมชาติ (Carbon sink) มากขึ้น ทั้งนี้ รัฐควรปรับนโยบายเงินอุดหนุนเกษตรกรแบบไม่มีเงื่อนไขในปัจจุบันให้เป็นการอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขโดยกำหนดวัตถุประสงค์ใหม่ของนโยบาย เช่น การอุดหนุนการทำฟาร์มที่ลดก๊าซเรือนกระจก และการลงทุนในเทคโนโลยีสีเขียว
4. ควรพิจารณาปรับแก้กฎหมายให้สามารถนำรายได้จากภาษีคาร์บอน (Earmarked tax) มาส่งเสริมการผลิตคาร์บอนเครดิตและลงทุนในเทคโนโลยีสีเขียว

สรุปจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม

ผู้เข้าร่วมประชุม วันที่ 26 ตุลาคม 2565 ในรูปแบบออนไลน์ จำนวน 52 ท่าน ผ่านระบบออนไลน์ โปรแกรม ZOOM จำนวน 55 ท่าน ผ่าน Facebook Live และ YouTube Kehakaset Magazine จำนวน ประมาณ 100 ท่าน ประกอบด้วย

1. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรมหาชน (กรมป่าไม้, กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมประมง, กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, การยาง, แห่งประเทศไทยการประปาส่วนภูมิภาคเขต 5, ธนาคารกสิกรไทย, สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นต้น)
2. นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร (ลาดกระบัง), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, มหาวิทยาลัยแม่โจ้, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นต้น)
3. ภาคเอกชน (บริษัทมิตรผล จำกัด, บริษัทการบินไทย จำกัด, บริษัทไรท์แมน จำกัด, บริษัทสหวิทยาสตีล จำกัด, บริษัทเจริญโภคภัณฑ์โปรตีนอส จำกัด, บริษัทอยุธยาพลังงานสะอาด จำกัด, บริษัท นิวแลนด์ เทคโนโลยี จำกัด เป็นต้น)
4. ผู้ประกอบการ เกษตรกร ฯลฯ

และจนถึง วันที่ 31 ตุลาคม 2565 มีผู้เข้าร่วมชมการถ่ายทอดย้อนหลังผ่าน Facebook Live และ YouTube Kehakaset Magazine จำนวน 850 ครั้ง

สามารถติดตามรับชมย้อนหลังได้ที่

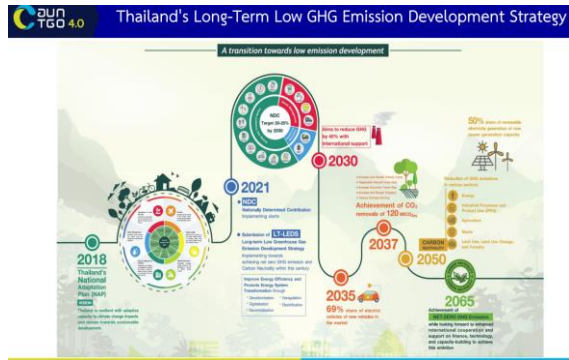
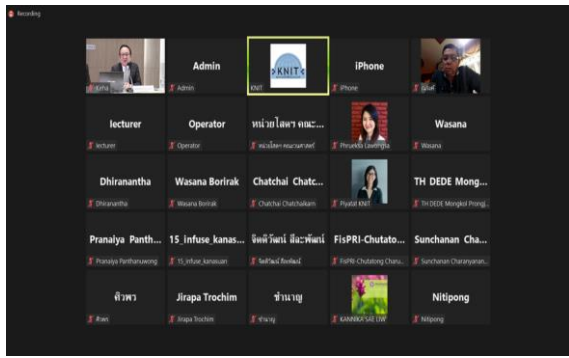
www.facebook.com/kehakaset

www.youtube.com/user/TheSupaNa1

ภาพประกอบกิจกรรม

4. นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเป็นอย่างไร?

- เร่งสร้างกฎกติกาด้านสถาบันเพื่อให้ตลาดทำงานได้
- Road map ในสองปีข้างหน้า

